

Tia iyi Pəlu í cea inei Romu ɳa

Íce ɳa fəo

¹ Amui Pəlu woo ce icei Jesu Kirisi, amu iyi Ilaað í kpe n na n jə woo bə no í nyam ikā n waazoò laabaau jiidae.

² Laabaau jiidaui Ilaað í wãò wa wo. No kuwã iyi í ceui í jà waliie ɳa à kə si kukɔi idee. ³ Jesu Kirisi Lafɛɛ nwai wa fãa, nŋu iyi í jə Amai Ilaaðu. À búui bəi amane si dimii Davidi amanlu nlau, ⁴ amma Hundei Ilaað í nyisi do gbugbã iyi ntəi Amai Ilaaði si waati iyi í dedee hai si bale. ⁵ Jesuu nŋui í muum didɔ n jəò woo bə ku ba n naaò ine ɳa wa hai si dimi fei bi təe na irie ku ba a dasie naane no a jirimae. ⁶⁻⁷ Ine inei Romu ɳau, ì wa si ino nŋa ɳa, ine iyi Jesu Kirisi í kpe.

Na ɳoi í jà n wa n kɔa ine fei tiaw ihẽ wa, ine iyi Ilaað í ne kubi nŋe no í kpe ɳe i na i jə titi nŋu ɳa. Ilaað Baa nwai do Lafɛɛ Jesu Kirisi a mu nŋe didɔ do laakai ku sū.

Pəlu wa bi ku bə Romu woo dasi Jesu naane ɳa ku kaako

⁸ Sinte titā n wa n saabu Að Lafɛɛm do saabui Jesu Kirisi na irii ine fei, si na iyi í jà à waa fə idei naane ku dasi nŋe si andunyə fei. ⁹ Ilaað, nŋu iyi n wa n cea ice do idəm fei n wa n sisiò laabaau jiidai Amæs, í mà iyi n wa n ye gigi nŋe waati kãma fei ¹⁰ si kutɔom. N ya n maa n tɔɔ Ilaað bii í bi ku muum kpãa bəbeí n naa bi tu ɳe, ¹¹⁻¹² domi n dasi idɔ jiida jiida n naa n ye ɳe ku ba i ba gbugbã ɳa do saabum, waatɔ ka ba

gbugbā ajō si naanē ku dasi nwā awae ḥa waati iyi an naa n wa bi tu ḥe. Gbugbāu amuai Hundei Ilaañi.

13 Ine inem ḥa, n̄ bi i mà ḥa iyi tuuba nkpo nkpoi n̄ ya n ce səəlui ku naa bi tu ḥe, amma hee nsei n kù ba fayaε. N̄ bi icem ku ne iso si anini n̄ ḥe, bei í ne bi dimi mmu ḡ ḥa m̄. **14** N̄ wa n mu gbesei n waazoa ine fei hai ine ḥa iyi à fū iju hee do ilu iju dūdū ḥa, bi ine ḥa iyi à ne kumà hee do ine ḥa iyi a kù ne kumà. **15** N̄oi í j̄ò n̄ wa n bi n sisia ine inei Romu ḥau m̄ laabaaau jiidau nt̄o nt̄o.

Gbugbāi laabaaau jiida

16 N̄ kaa n ce anyoi laabaaau jiidau, domi í je gbugbāi Ilaañi iyi wa faaba ine iyi í dasi Jesu naanē fei, hai Zuifu ḥa hee ku koo si dimi mmu ḥa. **17** Laabaaau jiidau wa nyisi iyi Ilaañi ya j̄ò ine ku je dee dee na naanē ku dasi nn̄u akā, si bei à kɔ̄ à ni, ine iyi í je dee dee si wajui Ilaañi na naanē ku dasiu á ba kuwεε.

Taalei ine ḥa

18 Do nt̄oi, Ilaañi wa nyisi idɔ̄kɔ̄e wa hai lele si gāmei ine ḥa iyi à waa ce laalɔ̄ fei n̄ a kù mà bεεrεε. Si laalɔ̄ ku ce nn̄au a kù j̄ò nt̄o kù waa ce ice. **19** Ilaañi wa ce idɔ̄kɔ̄ domi mii iyi í jo amané kú mà sie kù manji nn̄a. Ilaañi takae í nyisi ḥa mam mam. **20** Do nt̄o, a kaa yəkɔ̄ a yə do iju, amma hai waati iyi í taka andunyā í nyisi arae iyi nn̄ui í je Ilaañi, n̄o í nyisi gbugbā hai ne kɔ̄e si mii ḥa iyi í taka. Na nn̄u, a kù ne iyi aa f̄. **21** À mà Ilaañi amma a kù waa saalue hee a bei a saabue si bei í jo. Iri nn̄a í na í ku, n̄o id̄o hai ne bisi nn̄a í dásí ilu kuku nla nla. **22** À waa tamaa arja à ne bisi amma nnyei à na à ce. **23** Í s̄iai wo a təo Ilaañi

ilu amboe, nju iyi kaa ku ajø kāma. Amma wee à sinda à waa tøø iwë ña iyi à jø amanø iyi á ku. Iwë go ña mø à jø yei ña, do inø ña iyi à waa ne do iyi à waa cã ilø.

²⁴ Na ñøi í jø Ilaañ í füsi ña awø ku ba a hanya a ce daa sãmi aña duusðø si bøi idø nnø i bi. Daa sãmiu á jø a cã anyi. ²⁵ Ine ñau à kpaasi ntøi Ilaañ do ibo. Mii ña iyi Ilaañ í taka ñai à waa tøø à waa ce nnø icø, kù je Ilaañ takæs. Ilaañi à ne ka maa saabu hee do ajø fei. Ami.

²⁶ Ñøi í jø Ilaañ í füsi ña awø no à dasi kødee iyi í jø à waa cã anyi. Inaabø nnø ña a ci ya je baa inemøkø ku sùò ña má, bii ku je aña duusðø. ²⁷ Beebø moi inemøkø ñau mø a ci ya sùò baa inaabø ñau má, amma kubi hai ne yaasei aña duusðø í la hee í caa. À waa ce idei iju hai ne anyø inemøkø do inemøkø, no aña taka nnø à waa gba ijuukpø iyi í to zakai kurara nnø.

²⁸ Si na iyi í jø a kù bi Ilaañ ku mà ñøi í jø í dasi ña lasabu laalø a ceð mii iyi kù jø amanø ku ce. ²⁹ Nø laalø fei í wee nnø, hai inø ku kã do kødee do njø ku cé do igu do inø ku kpa do ija do ibo do bisi laalø, hee do irii njø ku so. ³⁰ À ya maa fø laaløi njø, à cé Ilaañ, à ya ye ara nnø, à je ilu faau ña, à ya tøø fufu, à ne bisii laalø ku ce, a kù waa saalu iyeð baa nnø ña. ³¹ A kù ne bisi, a kù ne naane, a kù bi njø, a kù ne araarei njø. ³² À mà woodai Ilaañ iyi wa fø í ni, ine ña iyi à waa ce dimii mii beebø ña, ikui í je køkø nnø. Do nnø fei à ya coo, no à ya maa saabu woo ce dimie ña má.

Kiitii Ilaaă

¹ Na nju, awə iyi ì waa ye taalei inε ɳa, baă bii yooi ì je, i kù ne iyi aa fɔ, domi waati iyi ì waa ye taalei inε ɳa nə awə takae ì waa ce mii laalə ɳau bε, awə takae ì waa so taalei. ² Do ntə, à mà iyi Ilaaă í ne ntə bii wa ye taalei inε ɳa iyi à waa ce dimi bεεbε. ³ Debei, ì waa tamaa mà awə aa fita si kiitii Ilaaăi, awə iyi ì waa ye taalei inε ɳa, nə awə mə ì waa ce dimi bεεbε má? ⁴ Mà ì donda kulai jiida ku jee do temuaë do suuru ku neei? I kù mà iyi jiida ku jei Ilaaă í məsi wa koo si gãmee ku ba i kpaasi kuweee? ⁵ Amma si na iyi í jò idæ í le nə i kù jesi i kpaasi, ì waa faa aræ idækɔ̄ iyi í la í rei si ajo iyi Ilaaă á kiiti inε ɳa dee dee nə inε fei á yoo. ⁶ Ajə nju be á sää inε fei si bei kucee í to. ⁷ Inε ɳa iyi à temua à waa ce jiida à waa dεdεd̄ amboe do bεεre, nə à waa de aŋa a maă ce nfe, aŋai Ilaaă á muă kuwee hai tāu. ⁸ Amma inε ɳa iyi à kɔsie nə a kù waa ceò ntə ice í gbe laalə, aŋai aa ye idækɔ̄ nlæ. ⁹ Inε iyi wa ce laalə fei á ye wahala do ijuukpā, hai Zuifu ɳa hee ku koo si dimi mmu ɳa. ¹⁰ Inε mə iyi wa ce jiida á ba amboe do bεεre do laakai ku sū, hai Zuifu ɳa hee ku koo si dimi mmu ɳa. ¹¹ Bεεbεi Ilaaă á ce domi bi tεe inε gə kù re inε gə.

¹² Inε ɳa iyi à waa ce dulum hai mà wooda, si wooda hai mà nŋai aa ce nfe. Amma inε ɳa mə iyi à mà wooda nə à waa ce dulum, woodauí á kiiti ɳa, ¹³ domi kù je inε ɳa iyi à waa gbo idei woodau aŋai à je dee dee si wajui Ilaaă, í gbe inε ɳa iyi à waa ce iyi wa fɔ. ¹⁴ Waati iyi dimi mmu ɳa, aŋa iyi a kù mà wooda, à waa ce mii iyi wa fɔ do idæobi nŋa, iyi be wa nyisi iyi woodau í wa si idæ nŋa. ¹⁵ Daa nŋa wa nyisi iyi à kə woodau si idæ nŋa. Idæ nŋa wa je

seedae, nə lasabu nŋa í ya ye taale nŋa walakə ku na nŋa ntə. ¹⁶ Ajəi kiitii Ilaañ si bii Jesu Kirisi á kiiti inε nŋa bεεbeí mii nŋau bε fei á ce. Á kiiti inε nŋa na icε iyi à waa ce si asii fei si bei laabaau jiida iyi n̄ wa n sisi nŋeu wa fə.

Zuifu nŋa do wooda

¹⁷ Awə Zuifu, ì waa cə arae Zuifu, ì waa naane wooda, ì waa təo fufu ì ni awə ì jε inεi Ilaañ. ¹⁸ Ì mà mii iyi Ilaañ í bi i ce, nə wooda í kəe si i ce mii iyi í sňa. ¹⁹ Ì waa tamaa iyi aa yəkə i cuaa fεeju nŋa nə i jε inya kumáí inε ilu kuku nŋa. ²⁰ Ì waa tamaa mà aa yəkə i muə nnyei nŋa bisi, nə i kə hai mà nŋa si cio, domi ì mà iyi icui kumà do ntəu si woodai í wa. ²¹ To, awə iyi ì waa kə inε gə nŋa si cio, na mii í ce i kaa kə arae. Awə iyi ì waa ső inε nŋa a maà ce ile, na mii ì waa ce ile. ²² Awə iyi ì ni inε nŋa a maà ce sakara, na mii í ce ì waa coo. Awə iyi ì cé iwě, na mii í ce ì waa bɔ ilè ile bε. ²³ Awə iyi ì waa təo fufu si na iyi í jò ì mà wooda, na mii í ce i kù waa jirimæs ì jò irii Ilaañ wa bεje. ²⁴ Na irii inε Zuifu nŋai dimi mmu nŋa à ba à waa fɔò taalei Ilaañ, si bei kukɔi idee wa fə.

²⁵ Awə Zuifu, bii ì waa too wooda, bangoe í ne aranfāani jiida, amma bii i kù waa jirimæ woodau, bangoe í jε ngbe. ²⁶ Na nŋu, dimi mmu iyi a kù dasie bangoo nə wa too woodau, Ilaañ kaa cəo bei inε iyi à dasie bangoo? ²⁷ Dimi mmu iyi wa too woodau, baa bii a kù dasie bangou á ye taalei inε Zuifu nŋau, domi baa do iyi ì ce bangoo nə ì mà wooda iyi à kə nŋe i kù waa jirimæs nŋa. ²⁸ Inε iyi í jε Zuifu do ntə kù jε inε iyi í jε Zuifu si kuyei inε nŋa. Iyi í nə í jε bangou ntə ntə kù jε iyi à ya ce si ara. ²⁹ Amma inε iyi í jε

Zuifu ntə ntə, nnui í je Zuifu si idəe. Iyi í nə í je bango do ntə nnui í je bangoi idə. Icəi Hundei Ilaañi, kù je ti woodə. Zuifu dimi bəεbe, Ilaañi á saabue, kù je amanə ɳa.

3

1 Debəi, aranfāani yoomai Zuifu ku je í ne. Ribə yoomai bango ku ce í ne. **2** Ntə ntə aranfāanie í la si mii fei. Sinte, Zuifu ɳai Ilaañi í daa idee si awə. **3** Bii inə gə ɳa a kù dasi naane, naane hai dasi nnau á jò Ilaañi mə kú je hai ne naanei? **4** Aawo, kù je bəεbe. Baa bii inə fei í je ilu ibo ka mà iyi Ilaañi je ntə. Si bəi kulkəi idee wa fə na irie í ni,

Amanə ɳa à ne a mà iyi í je dee dee si ide kufəe,
Nə ì ya fə ntə si kiiti.

5-6 Amma bii laalə ku ce nwa í jò à mà iyi Ilaañi í je dee dee, bəirei aa ka ni. Aa ka ye taalei Ilaañi bii wa kpā wa iju? Aawo, kù je bəεbe. Nə wa n fə dei si bəi amanə ɳa à ya də. Bii Ilaañi kù je dee dee, debəi bəirei á ce ku kiiti andunyau.

7 Bii ibom í teese í jò inə ɳa à waa ye ntəi Ilaañi, nə do yaase bəεbe irie wa baò amboe, na mii í ce á maa ye taalem má bəi ilu dulum. **8** Na mii í ce a kaa ka ni, ka ce laalə ku ba irii Ilaañi ku neò bəere. Inə gə ɳa à ya ni bəεbeí ñ wa n fə ku ba a bəje irim. Inə dimie ɳa aa nə a ye ijuukpāe si bəi í jo.

Inə kāma kù je dee dee

9 Debəi, awə Zuifu ɳa mə à tia inə gə ɳa məe. Aawo, baa keeke, domi à nyisi tā iyi Zuifu ɳa do dimi mmu ɳa aŋa fei à wa si awə gbugbāi dulum. **10** Kukəi idei Ilaañi wa fə í ni,

Inə kāma kù je dee dee, baa akā.

- 11** Inε gø kù wεε iyi í nε bisi.
 Inε gø kù nø kù wεε iyi wa dε Ilaañ.
12 Inε fei í nyɔi,
 Inε fei í bejεi.
 Inε kāma kù wεε iyi wa ce jiida baa akā.
13 Idei gεle nŋa í sāmi beι bale foo,
 Nø í nε aci beι njo.
 Do idei gεle nŋauí à ya takiò inε ña.
14 À nε inø kuro nø ikpei wa kɔ si gεle nŋa.
15 Kute gbāa ku kpa inεi à nε.
16 Bii à bø fei idei kukpa do inø kufɔi à ya jø bε.
17 A kù mà kpāai laakai ku sū.
18 A kù nε njoi Ilaañ.
19 Amma awa à mà iyi mii iyi wooda wa fø fei, inε ña iyi woodau í kāi wa fāa. Wooda í wεei ku ba gεle kāma ku maà nε iyi á fø, nø inε fei ku mà iyi Ilaañ wa yε taalee. **20** Ntø ntø inε kāma kù wεε iyi á yøkø ku jirimä wooda hee koo jø dee dee si wajui Ilaañ. Wooda í wεei ku ba ku jø amanε ku mà iyi nŋu í jø ilu dulum.

Yaase beι Ilaañ í ya ce inε dee dee

- 21** Amma nseι, Ilaañ í nyisi wa yaase beι nŋu í ya ce amanε dee dee, kù jø do idei wooda. Woodai Moizi do walii Ilaañ ñau à jø seeedae. **22** Inε ña iyi à dasi Jesu Kirisi naanε fei, Ilaañ í ce ña dee dee na naanε iyi à dasiu. Inε gø kù jø ikā, **23** domi inε fei í ce dulum nø à kua amboei Ilaañ. **24** Amma Ilaañ í ce ña dee dee hai nε ngøgø ku sã na didøe do saabui Jesu Kirisi iyi í ya ña. **25** Nŋui Ilaañ í jile ku jø kuwee. Njεε iyi í nikā í kpa dulum dii inε ña iyi à dasie naanε. Ilaañ í ce bεεbeι ku nyisiò iyi nŋu í jø dee dee. Tako wo si suuruε í temua do dulum dii amanε ña, kù kpā ña

iju. ²⁶ Amma si dee dee ku jee wa nyisi wa si waatii nseiu ihē iyi nn̄u inē dee dee, nō nn̄u wa ce inē ḥa dee dee na naanē iyi à dasi Jesu.

²⁷ Debei, à nē kpāa iyi aa ka tɔo fufu má? Aawo, kaa ce. Na mii. Si na iyi í jò kù je wooda ku jirimai à waa ka, bii kù je naanē ku dasi. ²⁸ À nō à ye iyi amanē á je dee dee na naanē iyi í dasi nn̄u akā, kù je na wooda ku jirima. ²⁹ Mà Ilaañ í je ti Zuifu ḥa aŋa akāñ? Kù je ti dimi mmu ḥa má? Ntō ntō í je ti dimi mmu ḥa mō, ³⁰ domi Ilaañ akāí wεε. Nn̄ui á ce inē ḥa dee dee na naanē ku dasi nn̄a, hai Zuifu ḥa hee do dimi mmu ḥa. ³¹ Si bεεbe à waa kpa wooda na idei naanē ku dasiui? Aawo. À kɔ̄osi gbugbāe mōm nii.

4

Yaase iyi à ye si kuwεεi Aburahamu

¹ Beirei aa ka fō nseï do idei Aburahamu balā nwa. Mii í ba. ² Bii Ilaañ í ce Aburahamu amanē dee dee na icε iyi í ce, á yōkō ku tɔoò fufu. Amma kù nē si bii á tɔoò fufu si wajui Ilaañ, ³ domi kukɔi idei Ilaañ wa fō í ni, Aburahamu í dasi Ilaañ naanē nō nn̄ui í jò Ilaañ í dooe si inē dee dee.

⁴ Nseï, inē iyi wa ce icε a ci ya doo fiai lafεε bei amua, ti nje asaiyaei. ⁵ Amma inē iyi í dasi Ilaañ naanē, nō kù dε nn̄u ku je dee dee na icεε, Ilaañ mō, nn̄u iyi í ya ce ilu dulum ḥa dee dee, á doo lafεeu amanē dee dee na naanē ku dasie. ⁶ Bεεbeí Davidi mō wa fō idei inō didɔi inē iyi Ilaañ í doo amanē dee dee iyi kù je na icεε. ⁷ Í ni,
Ilu inō didɔi inē iyi Ilaañ í kpa idei kuraraε,
Nō í bii dulum dεε.
⁸ Ilu inō didɔi inē iyi Ilaañ kù waa doo dulum dεε.

⁹ Inə did̄u, ti inə ɳa iyı à ce bango aŋa akāi? Kù jे ti inə ɳa mə iyı a kù ce bango? À tako à fɔ̄o tā wo à ni, Ilaā Í doo Aburahamu amane dee dee na naanə iyı í dasiu. ¹⁰ Beirei í ye waati bεεbε. Í ce bango ba. Mà kù ce. Waati bεεbε kù ce bango titā. Hai lə bangoi wa jे. ¹¹ Si anyie í na í ce bango iyı wa jे nyinda iyı Ilaā Í coo inə dee dee. Í coo inə dee dee na naanə ku dasiu waati iyı kù ce bango. Bεεbε məi í na í je balai hai ce bango ɳa iyı à dasi naanə fei ku ba Ilaā ku doo aŋa mə inə dee dee ɳa. ¹² Nə wa jे balai woo ce bango ɳa mə, aŋa iyı kù jे bango nŋu akāi à ce, amma tuubai naanə ku dasi iyı balai nwa Aburahamu í jò si waati iyı kù ce bango, nŋui aŋa mə à waa too si.

Do naanə ku dasii à ya baò kuwāi Ilaā

¹³ Ilaā Í cea Aburahamu do dimie ɳa kuwā iyı aŋai aa je tubui andunyau ihē fei. Kù jе si na iyı í jò í jirimə wooda, amma si na iyı í jò í je dee dee na naanə ku dasieu. ¹⁴ Bii í je inə ɳa iyı à waa jirimə wooda, aŋai aa nə mii ɳa iyı Ilaā Í ce kuwāeū, naanə ku dasiu ngbεi, nə kuwā iyı Ilaā Í ceu mə í kpə iri mbε, ¹⁵ domi woodai wa naaò idɔɔkɔi Ilaā wa. Amma bii wooda kù wεε, idei wooda ku kua mə kaa wεε.

¹⁶ Na nŋu, kuwāu, ti inə ɳa iyı à dasi naanəi ku ba ku jе amua iyı Ilaā Í mu nwa na did̄e nə ku jе ti dimii Aburahamu fei. Kù jе inə ɳa iyı à nə wooda aŋa akā, amma do inə ɳa iyı à dasi naanə bεi Aburahamu, nŋu iyı í je balai awa fei. ¹⁷ Kukɔi idei Ilaā wa fɔ̄ ñ ni, nŋui ñ ce balai dimi nkpo. Nŋui í je balai nwa si wajui Ilaā. Ilaā Í dasi naanə, nŋu iyı í ya j̄i iku ɳa, nə do ide ku fɔ̄ei í takə mii ɳa iyı a

kù wee wo. ¹⁸ Aburahamu í dasi Ilaañ naane nō wa cōò kpāa baa do iyi kù ye mii iyi wa degbeu titā. Na nju, Ilaañ í coo balai dimi nkpo ña si bei í tako í fō í ni, dimie ña aa na a kpō. ¹⁹ Waati nju í ne zakai adɔ̄ ciø. Í mà iyi nju í gbo, nō Sara aboeu mō kaa yøkø ku bí ama má, amma do nju fei naane ku dasie kù kaye. ²⁰ Kù fūsi naane ku dasie awø, kù nō kù sika si ide iyi Ilaañ í wāu. Naaneu í teese wa muaa gbugbā mōm nii nō wa saabu Ilaañ, ²¹ domi í mà kam kam, mii iyi Ilaañ í wāu í ne gbugbāi ku coo. ²² Nøi í jò na naane ku dasie Ilaañ í dooe inε dee dee. ²³ Amma iyi à koo à ni, à dooe inε dee dee, kù je na irii nju akai à koo. ²⁴ À kooi na irii awa mō iyi Ilaañ wa doo wa inε dee dee, awa iyi à dasie naane, nju iyi í jí Jesu Laféé nwa hai si bale. ²⁵ Ilaañi í jò à kpa Jesu wo na irii dulum du wa nō í jūn má ku ba ku ce wa inε dee dee ña.

5

À dɔ̄ do Ilaañ

¹ Nseí, si bei Ilaañ í ce wa inε dee dee ña na naane ku dasi nwa, à dɔ̄ do nju na saabui Laféé nwa Jesu Kirisi. ² Jesu mōi í mu nwa kpāa do saabui naane ku dasiu ka sekéé si Ilaañ, nju iyi í ce nwa didɔ̄. Na didɔ̄ui à waa leekí dim dim nō à ne inø didɔ̄ domi à waa cō kpāa iyi aa ka ne baa nwa si amboei Ilaañ. ³ Iyi í re mōm, baa si wahala à ya ka ne inø didɔ̄ domi à mà iyi wahala í ya bí temua. ⁴ Bii à nō à temua si wahalau, aa ka fita bei inε iyi í je igū si laakai ku cō, nō igū iyi à jēu á bí nwa kpāa ku cō. ⁵ Nō kpāa iyi à waa cōu kaa je ngbe domi kubii Ilaañ í wa si idɔ̄ nwa do saabui Hundee iyi í mu nwa.

6 Si waati iyi a kù ne gbugbā, Kirisi í ku na irii inε ηα iyi a kù mà bεerei Ilaañ. Í kui si waati iyi Ilaañ í jileu. **7** À gaabua amanε ku jesi nñu ku ku baa na inε dee dee. Á yøkø ku je ilu wøøkø gø á jesi nñu ku ku na inε jiida gø. **8** Amma Ilaañ í nyisi wā kubi nlæs domi waati iyi à je ilu dulum ηα Kirisi í ku na iri nwa. **9** Nseι, si na iyi í jò njei Kirisi í jò Ilaañ í ce wā inε dee dee ηα, kù ne sika kāma á faaba wa hai si idøøkøe iyí á naa. **10** Waati iyi à je mbeεei Ilaañ, í jò à dø do nñu na ikui Amaε. Na nñu nseι, si bei à dø do nñu, sika kāma kù wasi á nyi ku faaba wa má na kuwεei Amau. **11** Iyi í re məm, Laféε nwa Jesu Kirisi, nñu iyi í jò à dø do Ilaañ, í nyi í jò à ne inø didø má si Ilaañ.

Adamu do Kirisi

12 Dulum í lø wai si andunya hai bi inε akā, nø dulum nøu í naaø iku wa. Si bεεbε, ikuu í tosi inε fei domi inε feii í ce dulum. **13** Ntøi dulum í wā si andunya wo woodai Moizi í bei í naa, amma bii wooda kù wεε, ijuukpái wooda ku kua mø kaa wεε. **14** Do nñu fei, hai waatii Adamu hee ku koo si Moizi fei, inε ηα à ya ku baa do iyi a kù kua wooda bei Adamu í ce.

Aa ka yøkø ka wā Adamu do inε iyi í na í naau. **15** Ntø ntø, inε nkpoí í ku na kurarai inε akāu, amma didøi Ilaañ í la í re kurarai Adamu. Didøi Ilaañu mø hai bi inε akāi í naa, nø lafεεui í je Jesu Kirisi. Didøu amua nla nlai, nø í tosi inε nkpo. **16** Amuai Ilaañu do kurarai inε akāu í wāaia njε, domi kurara akāui í jò Ilaañ á kiiti inε ηα ku ye taale nñα, amma didøei á jò ku ce wa inε dee baa do iyi à tako à ce kurara nkpo nkpo. **17** À mà iyi iku í tosi inε fei na kurarai inε akāu. Amma na inε akā møi aa ka ba mii iyi í la

í re, domi inε iyi í gba didō nlai Ilaañ do amua nlaε
iyi í jò í jε dee dee fei, á maa wεε nō á jε bomma na
irii Jesu Kirisiu.

18 Na nnju, si bei kurarai inε akā í jò Ilaañ í ye taalei
inε fei, bεεbe moi dee dee ku jεi inε akā í jò inε fei í
jε dee dee í baò kuwεε. **19** Si bei ide hai gboi inε akā
í jò inε nkpo í jε ilu dulum, bεεbe moi Ilaañ á ce inε
nkpo dee dee na ide ku jirimai inε akāu.

20 Wooda í lɔ wai ku ba kurara ku kɔɔsi, amma bii
dulum í kɔɔsi, didɔi Ilaañ mo í ya kɔɔsi ku roo mái.
21 Si bei dulum í lɔsi inε fei hee í naaò iku wa, bεεbe
moi didɔi Ilaañ í naa si inε fei ku ba ku ce wa inε dee
dee ña nō ku mu nwa kuwεε iyi ci ya tā na anu akā
iyi à ne do Lafεε nwa Jesu Kirisi.

6

À ku si gāmei dulum, nō à jε ilu hunde si Kirisi

1 Debei bεirei aa ka ce. Aa ka ya maa ce dulum ku
ba didɔu ku kɔɔsi? **2** Aawo, kù jε bεεbe. Awá iyi à ku
si gāmei dulum, bεirei aa ka ce ka maa jε kuwεε nwa
si dulum má. **3** I kù mà ña awa iyi à dasi wa inyi do
irii Jesu Kirisi fei, à kui bei nnju mo í ku? **4** Na nnju, si
inyi ku dasiu à ku do nnju ajɔ, nō à si wa do nnju ajɔ,
ku ba bei amboei Ilaañ Baaba í dedee hai si bale awa
mo ka maa nε si kuwεε titɔ.

5 Ntɔ ntɔ, si bei anu akā nwa do nnju í jò à ku do nnju
ajɔ, kù ne sikà á jò ka dede má hai si bale do nnju ajɔ.

6 À mà iyi à kpakpa daa nwo nwa si jii ku gaau do
Jesu ajɔ, ku ba daa nwo nwa iyi wa dasi wa dulum
nou ku kpa iri, nō ka maà jε arui dulum má, **7** domi
dulum kaa nε gbugbā kāma má si inε iyi í ku. **8** Nsei,
si bei à ku do Kirisi ajɔ, bεεbe moi à ne naanε iyi aa
ka ba kuwεε do nnju ajɔ, **9** domi à mà iyi Kirisi, nnju

iyi í dede hai si bale kaa ku má, iku kù ne siε gbugbā má. ¹⁰ Waati iyi í ku, í kui gbakā akā na irii dulum, amma í baa si kuwεe má, nə kuwεe iyi í wa si nseí í je ti Ilaañ. ¹¹ Beεbe məi inε taka nηe i doo ara nηe bεi iku si gãmei dulum, nə i doo ara nηe ilu hunde má si wajui Ilaañ na anu akā nηe iyi í ne do Jesu Kirisi ña.

¹² Na nηu, i maà jò dulum ku je bomma si ara nηe má, i maà ti i jò kədεei arau ku kãmia ñe má. ¹³ I maà ti i jò ikɔ̄ ikɔ̄i ara nηe kãma kù wa si awɔ̄i dulum má i maa ceò laalɔ̄ ña. Amma i so ara nηe i na Ilaañ bεi inε ña iyi à jí wa hai si bale, nə i so ikɔ̄ ikɔ̄i ara nηe fei i daa Ilaañ si awɔ̄ ña i maa ceò jiida. ¹⁴ Dulum kù ne ku ne si ñe gbugbā má domi wooda kù ne gbugbā si ñe amma didɔ̄i Ilaañi í ne gbugbā si ñe.

Ka je arui icε jiida ku ce

¹⁵ To, mii aa ka ce. Si bεi Ilaañ í ce nwa didɔ̄ nə wooda kù ne si wa gbugbā, dulum nii aa ka maa ce? Aawo, kù je beεbe. ¹⁶ I mà sãa sãa ña bii ì so ara nηe ì daa inε go si awɔ̄ ì waa jirimæ ña, inε iyi ì waa jirimau be ña aruei ì je ña. Bii ì je arui dulum ña, kəkɔ̄eи í je iku, bii ì nə ì je arui Ilaañ ku jirimæ ña, kəkɔ̄i nηu məi á jò Ilaañ ku ce ñe inε dee dee ña. ¹⁷ Amma ka saabu Ilaañ domi baa do iyi ì je arui dulum ña wo, nseí do inɔ̄ akāi ì waa jirimæ kukɔ̄si iyi à da nηe si awɔ̄. ¹⁸ À ya ñe hai si awɔ̄i dulum, nə ì baa ì je arui icε jiida ku ce ña. ¹⁹ N̄ wa n sɔ̄ ñe ideu ih̄ei do yaasei kucei inε ña na gbugbā hai ne nηe. Si bεi ì tako ì so ikɔ̄ ikɔ̄i ara nηe ikā ikā ì daa riisi do laalɔ̄ si awɔ̄ bεi aru ku ba i ceò laalɔ̄ ña, nseí ì ne i so ikɔ̄i ara nηe fei i jò ku je arui icε jiida ku ce ñau ña ku ba daa nηe ku má.

20 Waati iyi ì waaq je arui dulum ña, ì ya jiløo si i kù ne i ce mii iyi Ilaañ wa tøo ñei. **21** Riba yoomai ì ya ba ña waati bëebé. Riba iyi ì ba ñau wa mu ñe anyø nsei, nø iri ku kpæs ikui. **22** Amma nsei à ya ñe hai si awøi dulum ì baa ì je arui Ilaañ ña, riba ññei í je daa iyi í má, iri ku kpæs moi í je kuwëe hai tã. **23** Ribai dulum nii í je iku, amma amuai Ilaañi í je kuwëe iyi ci ya tã na anu akã nwa iyi à ce do Jesu Kirisi Lafëe nwa.

7

Një ku so íje nwa yaase

1 Inë inem ña, inë iyi ì mà wooda ña, i kù mà ña iyi wooda í ne gbugbäi si amanë si waati iyi í wëe si hunde nnju akã? **2** Bëebé moi abo à so mëkø i ne ku wa bi mëkøe si waati iyi mëkøu í wëe. Amma bii mëkøu í ku abou í fita hai si woodai një ku so mbe. **3** Na nnju, bii mëkøu í wëe nø abou í koo í so mëkø mmu, abo à ce sakarai aa kpoo. Amma bii mëkøe í ku, í fita si woodai një ku soui. Waati bëebé bii í so mëkø mmu kù je à ce sakara má. **4** Bëebé moi inë inem ña, anu akã nnje do Kirisi í jò inë mo ì ku do nnju ajo nø ì fita hai si awøi wooda. Bëbeí ti inë mmui ì je ña. Ti inë iyi í jì hai si baleui ì je ña ku ba i so iso iyi í je ti Ilaañ ña. **5** Waati iyi à wëeò daa nwo nwa ña wo, këdëe laalø iyi wooda í dede si wa wa ce icë si ikñi ara nwa ikñi ikñi fei nø wa bøò wa bi iku. **6** Amma nsei, si bei à ku si gãmei wooda, nnju iyi wa mu wa wo bei aru, à fita hai si awøe. Bëbeí aa ka yøkø ka cea Ilaañ icë do daa titñ iyi í je ti Hundee, kaa je do daa nwo iyi í je ti wooda.

Wooda do dulum

⁷ To, bεirei aa ka fɔ. Woodau dulum nii? Aawo, kù jε bεebε. Amma na saabui woodaui í jò ñ mà dulum. Ntɔ ntɔ, n kaa n mà mà kədεe dulum nii wo bii wooda kù ni n maa n ce kədεe. ⁸ Nɔ na woodaui dulum í ba kpāa í bím kədεe ikā ikā fei, domi bii wooda kù wεε dulum mə kaa wεε. ⁹ Tako waati iyi n kù mà wooda, ñ wεε wo, amma waati iyi ñ na ñ mà wooda, dulum í dedei ¹⁰ nɔ ñ ku. Bεebεi wooda iyi í ne ku jò n ne kuwεε, ñ ba wee ikui í naam wa, ¹¹ domi dulum í ceò wooda icε nɔ í wa inyii itím í kpam.

¹² Ntɔ ntɔ wooda í má nɔ ideε mə í má, í jε dee dee, í nɔ í sīa. ¹³ Debei mii jiidau í baa í jεem kpāai iku? Aawo, kù jε bεebε. Dulum nii í kpam. Mii jiidai í so í na í kpam do. Nŋui í jò à yɔɔ iyi dulum í jε mii laalo do ntɔ nɔ í gaabu í caa.

Inε iyi dulum í kāmia

¹⁴ Ntɔi à mà iyi woodai Ilaañ ti Hundei, amma amu amanei iyi à taa dulum ñ jε arue. ¹⁵ Mii iyi ñ wa n ce n ci ya n mà yaasee, domi mii iyi ñ bi, n ci ya n ce nnju, amma mii iyi ñ cé, nnui ñ ya n ce. ¹⁶ Bii ñ wa n ce iyi n kù bi, ñ jesi iyi wooda í sīai. ¹⁷ Amma bii bεebεi, kù jε amui ñ wa n coo má, dulum iyi í wa sim nii wa coo. ¹⁸ Ñ mà sāa sāa iyi mii jiida kāma kù wa sim, waatɔ daam nii ñ wa n fāa, domi waati kāma fei idəm í ya maa bi jiida ku ce, amma kuceei n ci ya n yɔkɔ. ¹⁹ N ci ya n ce jiida iyi ñ bi, í gbe laalo iyi n kù biu. ²⁰ Nɔ bii ñ wa n ce iyi n kù bi, kù jε a ni amui ñ wa n coo, dulum iyi í wa sim nii wa coo.

²¹ To, ñ yε ide gɔ í wεεm. Nŋui wee. Waati iyi ñ bi jiida ku ce fei, laalo i ya maa má sim. ²² Si idəm woodai Ilaañ ku jirimá í dɔ, ²³ amma si kucei ikɔ ikɔi

aram fei ñ wa n ye ide mmu gø iyi wa ja do lasabum, nø wa cem arui dulum iyi í wa sim. ²⁴ Ilu inø kuføi ñ je. Yooi á nyam hai si awøi ara iyi wa bøøm ikuu ihë. ²⁵ Ñ wa n saabu Ilaañ do saabui Jesu Kirisi Lafëe nwa.

Beebe moi, ñ je arui woodai Ilaañ si idøm, amma si daam ñ je arui gbugbäi dulum.

8

Kuwæe iyi Hundei Ilaañ wa mu nwa

¹ Na nnju, nseï Ilaañ kaa ye taalei inë ña iyi à ne anu akã do Jesu Kirisi má. ² Hundei Ilaañ í ya jò inë ku ba kuwæe na saabui Jesu Kirisi, nø gbugbäi Hundeeui í nyam hai si gbugbäi dulum do ti iku. ³ Mii iyi woodai Moizi kù yøkø ku ce si na iyi í jò mængøi amanø ña í jò woodau í kua gbugbä, Ilaañ í coo. Dulum iyi í wa si arai amanø, í kiitié si waaati iyi í jò Amai nnju takæs í so arai iyi í jø arai dulum dii amanø ña, nø í bøø wa ku na ku je kuwee na dulum. ⁴ Ilaañ í ce beebei ku ba isseene nwa ku je dee dee si ide iyi woodau wa fø, awa iyi a kù waa ne si idøbbii ara nwa, í gbe si idøbbii Hundei Ilaañ. ⁵ Inë ña iyi à waa ne si idøbbii ara, lasabu nnja fei si daai arauí í ya wa. Amma inë ña iyi à waa ne si idøbbii Hundei Ilaañ, lasabu nnja fei si mii iyi Hundeu í bii í ya wa. ⁶ Inë iyi lasabue fei í wa si idøbbii ara, ikui á je iri ku kpæs. Amma inë iyi lasabue í wa si mii iyi Hundei Ilaañ í bi, lafëe á ba kuwæe do laakai ku sú. ⁷ Inë ña mo iyi à waa too idøbbii ara, anjai à je mbæei Ilaañ ña. A kù waa jirima woodae, nø a kaa yøkø mæm. ⁸ Inë ña iyi à waa too idøbbii ara a kaa yøkø a ce iyi á døa Ilaañ si.

9 Amma iŋe i kù waa too idɔɔbii ara, i waa ne ŋai bεi Hunde í bi, iŋe iyi Hundei Ilaað í wa si ŋe. Ine iyi kù ne Hundei Kirisi, lafée kù je ti Kirisi. **10** Nə bii Kirisi í wa si ŋe, baa do iyi ara nŋe í ku na dulum fei, hunde nŋe á maa wεe domi i je dee dee si wajui Ilaað ŋa. **11** Ilaaði í jí Jesu hai si bale. Nə bii Hundei nnju iyi í jí Kirisi hai si baleu í wa si ŋe á na ara iku nŋe ŋau mə kuwεe na saabui Hundeε iyi í wa si ŋe.

12 Na nnju iŋe inem ŋa, Ilaaði à ne ka saabu, kù je ara hee arau ku tilasi wa ka ceò mii iyi í bi. **13** Ntə ntə, bii i waa ce idɔɔbii ara aa ku ŋa. Amma bii i jò Hundei Ilaað i sobi ŋe í kpaò kookoosui arau aa ne kuwεe ŋa, **14** domi ine ŋa iyi Hundei Ilaað wa gbã fei, aŋai à je amai Ilaað ŋa. **15** Hunde iyi Ilaað í mu nŋe kaa ce ŋe aru, kaa nə ku jò njo ku mu ŋe má, amma Hundeu i ce ŋe amai Ilaað ŋa, nə do saabuei aa ka yøkø ka kpe Ilaað, ka ni Baaba. **16** Hundei Ilaað takaε wa sõ hunde nwə iyi à je amai Ilaað ŋa. **17** To, si bεi à je amae ŋa, nŋui í jò à ne baa si mii iyi í jile nwə. Aa ka ne ikpε do Kirisi ajə, domi bii à baa ijuukpãe ku kpε, bεεbe moi aa ka baa amboeε ku kpε má.

Amboe iyi á na ku naa

18 Ñ mà wahalai nse i nwəu ihε kù je nkāma do amboe iyi Ilaað á na ku nyisi wa. **19** Baa mii ŋa iyi Ilaað í taka fei à waa degbe ajə nnju do saasa, ajə si bii Ilaað á jò a ye amboeε si amae ŋa, **20** domi mii ŋa iyi í taka fei à dásı kpãai nfe ku ce, kù je na idɔɔbii aŋa taka nnja, Ilaaði í coo bεεbe. Do nnju fei, kpãa ku cõu mə í wεe **21** iyi Ilaað á ya mii ŋau mə ku ba kāma nnja ku maà bεje má nə a ne ikpε si amboei ara ku nei amai Ilaað ŋa. **22** À mà iyi hee nse i mii ŋa iyi Ilaað í taka fei à waa kakaa bεi inaaboo iyi wa kakaa do ara

kuroi kubí. ²³ Nø iyi í re møm, baa awa iyi Ilaað í mu nwa Hundee bæi fiai kaazigi, à waa kakaa si idø nwa à waa degbeò Ilaað ku nyisi iyi à je amae ña ntø ntø nø ku faaba ara nwa. ²⁴ Faabau í je tu wa, amma si kpääs ku cæi à wa si titä. Bii à ye mii iyi à waa degbe, kudegbe kù wee má. Mii iyi amane wa ye á maa cø kpääs má? ²⁵ Amma bii à waa cø kpääai mii gø iyi a kù waa ye, aa ka maa degbeeì do temua.

²⁶ Beεbe moi Hundei Ilaað í ya maa sobi wa si gbugbã hai ne nwa, domi a ci ya ka mà mii iyi í sña ka tøø. Amma Hundeu takaei í ya tøø Ilaað na iri nwa do ide iyi í re ide ku fæi amane ña. ²⁷ Nø Ilaað, nñu iyi wa ye idøi amane ña í mà mii iyi Hundeu wa lasabu, domi do idøobiëi Hundeu wa tøøe na irii inë ña iyi à je tæe.

²⁸ Nø iyi í re møm, à mà sää sää, inë ña iyi à bi Ilaað, aŋa iyi í kpe si idøobië à je tæe, Ilaað wa ce ice si mii iyi í ba ña fei ku ba ku ce nñä jiida. ²⁹ Ntø ntø, inë ña iyi Ilaað í cica hai tako, aŋai í jile ku ba a jo Amae. Si beεbe Amaeuí á je yemmai ifø nkpo nkpo. ³⁰ Inë ña iyi í cica í jileu, nñui í kpe ña. Inë ña iyi í kpeu í ce ña dee dee. Inë ña iyi í ce dee deeu í ce nñä ikpëi amboeë.

Kulai kubii Ilaað

³¹ Debeì beirei aa ka fø má. Bii Ilaað í je tu wa, yooi á yøkø ku je mbëe nwa. ³² Ilaað kù køò amai nñu takae, amma í jø à daa inë ña si awø à kpaa na irii awa fei. Nñu iyi í na wa amaeu beεbe, beirei á ce iyi kù mu nwa mii iyi í gbe fei. ³³ Inë ña iyi Ilaað í cica, yooi á yøkø ku má ña dulum má. Kù wee, domi Ilaaði í ce ña dee dee. ³⁴ To, yooi á yøkø ku ye taale nñä. Kù wee, domi Jesu Kirisi í ku, nø iyi í re møm í

jí hai si bale má, í wa awə njei Ilaað. Í nə wa təø Ilaað na iri nwa. ³⁵ Yooi á yəkə ku fεeεfε wa do kubii Kirisi. Tənya? Mà wahala. Mà ijuukpā. Mà ari. Mà are. Mà mbirisi. Mà igū. ³⁶ Ntə ntə,

Lafēe, na iriei à ya ka wa si anui iku aleò daakə.

À waa cə wa bei angudā ḥa iyi à waa bə ku saka, si bei kukoi idei Ilaað í fə. ³⁷ Amma si mii ḥau ihε fei à je igū mam mam na saabui Kirisi iyi í bi wa, ³⁸ domi ñ mà kam kam, nkāma kù wεe iyi á yəkə ku fεeεfε wa do kubie. Baa iku kaa yəkə, wala kuwεe, do amaleka ḥa, do yiikoi lele ḥa. Mii iyi í ba wa nnyi hee do iyi á na ku ba wa ala fei, kāma nnja kaa yəkə. ³⁹ Mii ḥa iyi à wa lele do iyi à wa ilε hee do mii iyi à taka fei, nkāma kaa yəkə ku fεeεfε wa do kubi iyi Ilaað í nyisi wa si Jesu Kirisi Lafēe nwa.

9

Ilaað do inei Izireli ḥa

¹ Ntəi ñ wa n fə, amu inei Kirisi, n kaa n sə ibo. Idəm do Hundei Ilaað à jesi iyi ntəi. ² Inəm í fə ntə ntə na Zuifu kpaa si ḥa nə ñ ya n maa n ce araare nnja waati kāma fei. ³ An jesi Ilaað ku ceekpem nə ku fεeεfεm do Kirisi ku ba ine ḥa iyi à je dimim a ba faaba. ⁴ Anjai à je inei Izireli ḥa, ine ḥa iyi Ilaað í cica a je tee bei amae ḥa, nə í nyisi ḥa amboee. Do anjai í dī akabuuue ḥa, nə í na ḥa wooda do kpāae ku təø, do idei kuwāe. ⁵ Bala nnja ḥai à je inei Ilaað ḥa. Si dimi nnjai Kirisi í fita bei amane nnju iyi í re mii fei. Nnui í je Ilaað, nnju iyi í jə ka maa saabu hee do ajo fei. Ami.

⁶ Kù je ñ wa n ni ide iyi Ilaað í wāu í je ngbe, amma kù je ine ḥa iyi à bí si dimii inei Izireli ḥau feii à je inei Izireli do ntə. ⁷ Kù nə kù je ine ḥa iyi à bí si dimii

Aburahamu feii à jé tókuε ḥa do ntɔ, domi Ilaað í sɔ Aburahamu í ni, dimii amai Izaaki ḥai aa jé tókuε ḥa. ⁸ Waatə kù jé amai Aburahamu ḥa feii à jé amai Ilaað ḥa, í gbe amu ḥa ḥa iyi Ilaað í cea kuwāe ḥau, aŋa akā. ⁹ Ide iyi Ilaað í wāò Aburahamu wee, í ni, adɔ gɔ suku be iyi ihē an nyi wa má, hee waati bεεbε Sara á bí amɑ ineməkɔ.

¹⁰ Kù jé iyi bε nju akā, amai Rebekə minji ḥau fei sika ḥai. Baa nŋai í je bala nwa Izaaki. ¹¹⁻¹² Amma do nju fei, hee Rebekə ku maa bí ḥa, si waati iyi a kù ce jiida gɔ titā hee má jé laalə, Ilaað í sɔ Rebekə í ni, inε sintei á ya sūa inε ankāanyiu iri ile. Í fɔ bεεbεi ku ba ku nyisi iyi nju í ya cica inε ḥai bei nju takai nju í bi, nɔ í kpe ḥa si bei nju takae í jile, kù jé na kuce nŋa. ¹³ Tiai idei Ilaað í fɔ má í ni, Ilaað í ni, n̄ bi Zakəbu nɔ n̄ cé Ezau.

¹⁴ Debεi, bεirei aa ka fɔ nseι. Ilaað kù jé dee dee? Aawo, kù jé bεεbε, ¹⁵ domi í sɔ Moizi í ni, inε iyi n̄ bii an cea didɔ, nɔ inε iyi n̄ bii an ce araaree. ¹⁶ Na nju, kù jé na idəobii inε gɔ, kù nɔ kù jé na kookaai inε gɔ, amma na araarei Ilaaði. ¹⁷ Bεεbεi kukɔi idei Ilaað wa fɔ idei Farað, nju iyi Ilaað í le idɔe í ni n kā n ceε ilaałui ku ba inε ḥa a ye gbugbām siε, nɔ inεi andunya fei ku gbɔ irim. ¹⁸ Bεεbεi Ilaað í ya ce araarei inε iyi í bi, nɔ ku le idɔi inε mɔ iyi í bi.

¹⁹ Bii bεεbεi, inε gɔ á yɔkɔ ku sɔm ku ni, Ilaað kù nε kpāa ku ye taalei amane ḥa má, domi inε kāma kaa yɔkɔ ku dede si mii iyi í jile. ²⁰ Awɔ iyi í waa fɔ bεεbε, yooi í je i bei i kakɔɔ Ilaað. Caka á yɔkɔ ku bee woo ma ku ni, na mii í ce í mam be ihē? ²¹ Kù jé woo ma cakai á ceò amɑ bei í bi ba. Si amɑ akāu be kaa yɔkɔ ku ce caja iyi à ya maa ceò icε waati kāma fei do caka iyi í nε bεεrε í re ba.

²² To, yaaseu bε wa nyisi mii iyi Ilaañ í ce. Í bi ku nyisi inε go ḥa idøkø nlæ do gbugbæ. Amma í temuai titã do inε ḥa iyi idøe í kõ siu, ḥa iyi à yε beí caka ḥa iyi aa nyøu. ²³ Amma í bi ku nyisi inε go ḥa mø beí amboee í la í to. Añai í ce araare nn̄a nø í ce søølu nn̄a hai ku kpe a ne ikpø si amboee. ²⁴ Inε ḥau awai. Si inø nwø Zuifu ḥa do hai je Zuifu ḥa à wasi. Ilaañ í kpe awa fei. ²⁵ Beεbeí walii Ozee í fø si tiae í ni, Ilaañ í ni,

Inε ḥa iyi a kù je tom wo, nseí an kpe ḥa inεm.

Dimi ḥa iyi n kù bi wo, nseí an kpe ḥa baakøøm ḥa.

²⁶ Nø tengi bii n sø ḥa wo n ni, i kù je inεm ḥa,

Bε mœi an kpe ḥa má amam ḥa, amu iyi n je irii kuwεε.

²⁷ Nøi walii Ezai í fø ide hee lele na irii inεi Izireli ḥa í ni, baa bii inεi Izireli ḥau à kpø beí sãai acii ido, inε mbøi á ba faaba. ²⁸ Ide iyi Ilaañ í føu á kõi mam mam si andunyau, nø kaa kpe mœm. ²⁹ Í yε mbe beí walii Ezai í tako í føu iyi í ni,

Bii Añ Lafñε, ilu gbugbæ fei kù jø nwø fiti mbøi amanε ḥa wo ni,

Awa fei aa ka kui wo beí inεi Sodomu ḥa,

Do inεi Gømøø ḥa.

Inεi Izireli ḥa do laabaaú jiida

³⁰ Debeí, beirei aa ka fø. Bei aa ka fø wee, dimi mmu ḥa iyi a kù waa de à je dee dee si wajui Ilaañ wo, nseí à je dee dee na saabui naanε ku dasi nn̄a.

³¹ Amma inεi Izireli ḥa iyi à waa de aña a too wooda ku ba aña a je dee dee si wajui Ilaañ, kù ce. ³² Na mii. Si na iyi í jø inεi Izireli ḥa a kù dødøe do naanε ku dasi, í gbe do icø nn̄a. À koose si kutø iyi í ya jø inε ḥa a kooseu. ³³ Ideεi kukøu wa fña í ni,

Wee n̄ wa n̄ jile inε ḡo Siðø iyi í yε bεi kutø bi ku koose.

Nñui á jò inε ḡo ña a cuku,
Amma inε iyi í dasiε naanε kaa yε anyø.

10

¹ Inε inεm ña, iyi n̄ bi si idøm fei do iyi n̄ wa n̄ tøø Ilaað, nñui í je dimim ña a ba faaba. ² Ntø ntø, an yøkø n̄ fø na iri nnø n̄ ni à waa cea Ilaað icø do himma, amma a kù ne kumà. ³ A kù mà bεi Ilaað í ya ceò inε dee dee, nñui í jò à dø kpää nnø bεi aa ce a jeò dee dee, nø a kù waa too si kpää iyi Ilaað í jile. ⁴ Kpää iyi Ilaað í jileui í je Kirisi iyi í na í kpa irii woodai Moizi nø inε iyi í dasiε naanε fei á je dee dee si wajui Ilaað.

Faabau í je ti inε ña iyi à dasi Lafée naanε fei

⁵ Ide iyi Moizi í kø si yaase bεi inε á jeò dee dee si wajui Ilaað si wooda ku jirimø wee. Inε iyi wa jirimø wooda ñau fei, si nñui á ba kuwε. ⁶ Amma ide iyi à kø si yaase bεi amanø á jeò dee dee na naanø ku dasi wee. Maà ti i fø si idøø i ni, yooi á bø lelei Að. Bii ì waa fø bεebø, í yε bεi ì waa dø Kirisi ku kita wai. ⁷ Nø i maà ti i fø i ni, yooi á lø lelei ilø. Bii ì waa fø bεebø, í yε bεi ì waa dø ku dedø Kirisi hai si bale mái. ⁸ Debeø, beirei ideu wa fø. Bεi wa fø wee. Ide iyi ì waa dødøø kù jíie, í wa si geleø møm do si idøø. Ideu nñui í je idei naanø ku dasi iyi à waa waazo, iyi í ni, ⁹ bii ì fø do geleø ì ni Jesui í je Lafée, nø ì dasi naanø si idøø iyi Ilaað í dedøø hai si bale, aa ba faaba, ¹⁰ domi do idøø amanø í ya dasiø naanø ku ba ku je dee dee si wajui Ilaað, nø do geleø moi í ya føø ide ku ba ku baø faaba. ¹¹ Tiai idei Ilaað í nø í fø ì ni, inε iyi í dasiε naanø fei kaa yε anyø. ¹² Beεbøø inε ḡo kù je ikø,

hai Zuifu ḥa hee ku bɔ do dimi mmu ḥa fei. Aḥa fei Lafɛɛ akāi à nɛ. Amanie mɔ í jɛ ti inɛ ḥa iyi à waa tɔɔe fei. ¹³ Debei inɛ iyi wa tɔɔ Að Lafɛɛ fei á ba faaba, si bei idei Ilaað í fɔ.

¹⁴ Nɔ bɛirei inɛ ḥa aa ce a tɔɔe bii a kù dasie naanɛ. Mà bɛirei aa ce a dasie naanɛ bii a kù gbo idee. Nɔ bɛirei aa ce a gbo idee bii inɛ gɔ kù ce waazoi ideu. ¹⁵ Nɔ bɛirei aa ce a ce waazoi ideu bii kù jɛ inɛ gɔi í bɛ ḥa. Kukɔi idei Ilaað wa fɔ í ni, inɔ didɔ nlai kunaai inɛ ḥa iyi à dabii à waa sisi laabaau jiidau. ¹⁶ Amma kù jɛ inɛ feii í jesi idei laabaau jiidau. Bɛebɛi walii Ezai mɔ í fɔ í ni, Lafɛɛ, yoo ḥai à dasi waazo nwau naanɛ. ¹⁷ Bɛebɛ mɔi naanɛ ku dasi wa naai hai si ide iyi inɛ wa gbo. Nɔ ide iyi à waa gbo idei Kirisii.

¹⁸ Amma ñ wa n bee, Zuifu ḥa a kù gbo ideui? À gbo, domi à kɔɔ à ni,

Woo ce waazo ḥau à dabii si andunyə fei

Nɔ inɛ fei í gbo ide nŋa.

¹⁹ To, ñ wa n bee má, inei Izireli ḥa a kù gbo yaasei ideu ba. À gbo, si bɛi Moizi í tako í kɔ na iri nŋa í ni,

Ilaað í ni,

An dede igu nŋe do dimi gɔ iyi a kù waa saalu bɛi dimi,

Nɔ n dede idɔɔkɔ nŋe do dimi hai nɛ bisi.

²⁰ Ezai mɔ í kɔ do wɔɔkɔ í ni, Ilaað í ni,

Inɛ ḥa iyi a kù waa dɛdɛɛm ḥai à yɛm,

Nɔ ñ nyisi ḥa aram, kù nɔ kù jɛ aŋai à tɔɔm.

²¹ Amma si gãmei irii inei Izireli ḥa í kɔ í ni, Ilaað í ni, hai daakɔi ñ to awɔ bi hai gbo ide ilu ifi ku yika ḥa.

11

Ilaaă kù kɔsi inei Izireli ḥa

¹ Debei n̄ wa n bee, Ilaaă í kɔsi ineε ḥai? Aawo, kù jε bεεbε, domi amu takam inei Izirelii n̄ wa n jε, n̄ jε t̄kui Aburahamu si dimii Benzamεε. ² Ilaaă kù kɔsi ineε ḥa iyi í cica hai kukpεu. Mâ i kù mà ḥa bei kukɔi idei Ilaaă í f̄ ḥa si waati iyi Elīi í b̄ò taalei inei Izireli ḥa bi Ilaaă í ni, ³ Laf̄ee, inε ḥau à kpa waliie ḥa n̄ à keke bi kuweeε ḥa. Amu akāi n̄ gbe iyi n̄ wa n jirimae, à n̄ à waa dε hundem ku nya. ⁴ Amma Ilaaă í jεaa í ni, n̄ ne amanε dubu mεeje má iyi a kù gule si wajui iwε iyi à ya kpe Baali.

⁵ Beεbε mɔi, baa nse i inei Izireli mb̄o ḥa à waa jirima Ilaaă, aŋa iyi í cica na didɔeu. ⁶ Í cica ḥai na didɔe, kù jε na icε. Bii í jε do icεui, didɔu kù jε didɔ mā.

⁷ Nt̄o nt̄o bεirei í ce. Inei Izireli ḥa a kù ba mii iyi à waa dε. Si in̄o nn̄a inε ḥa iyi Ilaaă í cicai à baa. Inε ḥa iyi à gbe à lele id̄o nn̄a. ⁸ Na irii nn̄ai kukɔi idei Ilaaă í ni,

Ilaaă í da nn̄a si sisi njoo si id̄o.

N̄o í mu nn̄a iju iyi a kaa yεkɔ a yεò ilu.

N̄o í mu nn̄a it̄i iyi a kaa yεkɔ a gb̄ò ide hee do nnyi fei.

⁹ N̄o Davidi mɔ í ni,

Jingau nn̄a ku jε nn̄a cεkūm do taao,

N̄o ku nyi ku jε nn̄a bi ku koose má

Ku ba a koo a ba ijuukp̄a.

¹⁰ Jò ilu kuku ku wa si iju nn̄a a maà yε ilu.

N̄o i jò a ya bate a maa ceò icε do ajɔ fei.

¹¹ N̄oi í jò n̄ wa n bee, si waati iyi inei Izireli ḥa à koose, à cukui hee do ajɔ fei? Aawo, kù jε bεεbε. Amma na kucuku nn̄ai í jò dimi mmu ḥau mɔ à baò

faaba ku ba igu nŋa ku dede si ɳa. ¹² Debεi, si bεi kucukui inei Izireli ɳa í jò hai je Zuifu ɳa à ba amanii Hunde, nə kukayei inei Izireli ɳa í kðøsi amanii dimi mmu ɳa, zaka beirei amanii dimi mmu ɳau á la ku to waati iyi inei Izireli ɳa fei aa na a ba kpãai faaba.

Dimi mmu ɳa à ba faaba

¹³ Inje dimi mmu ɳau bε, injei ñ wa n ba ide ku fø, amu iyi ñ je woo bε bi tu ɳe. Ñ ya n maa ne ino didði do icem iyi ñ wa n ce. ¹⁴ Si iceu bεi ñ wa n de kpãa n dedeò igui dimim ɳa, ku ba ine go nŋa ɳa a ba faaba. ¹⁵ Ilaañ í jò hai je Zuifu ɳa à dð do nŋu si waati iyi í jò Zuifu ɳa titá. Debεi, beirei á ye si waati iyi á gba ɳa má. Nŋu bεi á jò aŋa iyi à ku wo a baa si kuwεe.

¹⁶ Si iyafñi pëe iyi à kpo, bii pëe sinte iyi à ceu í je ti Ilaañ, debεi pëeu fei ti Ilaañ. Beεbe mɔi bii icai jii í je ti Ilaañ, do amaaωe ɳa fei ti Ilaañ. ¹⁷ Amma nse i à cafe amaaω go ɳa hai si jii ndii olivi, nə inje iyi í je amaaωi jii ndii sako, injei à sāsi agbe ɳa. Nse wee, inje mɔ i waa ba inyi iyi wa naa si amaaω ɳau hai si icāu. ¹⁸ Na nŋu, i maà tɔo fufu ɳa si amaaω ɳa iyi à cafeu. Beirei aa ce i tɔo fufu ɳa. I jò i mà ɳa iyi kù je injei ì waa mu icāu, icāu njεi wa mu ɳe.

¹⁹ Ine akā nŋe go á ni, à cafe amaaω ɳau bεi ku ba a sāsim si agbe ɳa. ²⁰ Ntɔi, à da ɳai na naanε hai dasi nŋa, nə awɔ mɔ i wa agbeu bεi na naanε ku dasie. Maà tɔo fufu, amma ce njo, ²¹ domi bii Ilaañ kù jò amaaω sinte ɳau, á na ku jò awɔ mɔ? ²² Debεi, cɔ jiida ku jei Ilaañ do kugaabue. Í gaabu si ine ɳa iyi à cuku, amma í je ine jiida bi tee. Awɔ de leekí dim dim si jiida ku jee. Bii kù je beεbe aa da awɔ takæs. ²³ Bii aŋa mɔ a kù məsi idø ku lele nŋa, Ilaañ á sindo ɳa si agbe bii à wau wo, domi á yøkø ku sindo ɳa si

agbe nja má. ²⁴ Bii Ilaañ í dae wa hai si jii ndii olivii sako nō í másie si jii ndii olivi iyi à waa logooa iyi kù je icue, debei, kaa gaabuaa ku sindo amaaawəu si jii ndii nju takae.

Inei Izireli ña aa ba faaba

²⁵ Ine inem ña, n kù bi asiii ideu ihë ku manji nnë hee ku jà i maa cɔ ara nnë ilu bisi ña. Asiu wee. Idøi inei Izireli fiti mbø ñau í lei titä hee kukpøi dimi mmu ña iyi aa ba faabau ku kð. ²⁶ Si bœbe, inei Izireli ñau fei aa ba faabau, si bøi à kø à ni, Ilaañ í ni,

Woo Faabau á naai hai Siñð,
Nø ku nya lasabu hai mà bœrëm hai si dimii Zakøbu.

²⁷ Iyi ihëi í je akabuu iyi an dñ do aña si waati iyi an kpa idei dulum du ña.

²⁸ Si tuubai laabaañ jiidañ Zuifu ña à je mbœei Ilaañ, nō nju bøi í baa í je aranfääni inë, amma si tuubai kucica, à je inë ña iyi Ilaañ í bi hee nseñ na bala nja ña. ²⁹ Ilaañ í bi ña hee nseñ domi ci ya ce mua ngba nō ci ya sinda idø hai si inë ña iyi í kpe. ³⁰ Tako wo ì donda Ilaañ ña, amma nseñ Ilaañ í too si ide hai gbøi Zuifu ñau í ceò araare nnë. ³¹ Nseñ si bøi Ilaañ í ce nnë didø na saabui ide hai gbø nñau, bœbe mœi á too si araare iyi í nyisi ñe ku ba ku ce araarei aña mœ. ³² Ntø ntø, Ilaañ í jø inë fei í baa í je arui ide hai gbø, ku ba ku ce araarei inë fei.

Kulai Ilaañ

³³ Irei ì gbø bøi amanii Ilaañ do bisie do kumæ í la í to. Ine go kaa yøkø ku mà yaasei lasabue. Ine go mœ kù nœ kù wœe iyi á mà kpäæ sña sña.

³⁴ Bœbeí kukøi idei Ilaañ í ni,
Yooi í mà lasabui Añ Lafëe.

Mà yooi í muaa bisi ajo gó.

³⁵ Yooi í tako í muaa ngógo ku beí ku maa degbe ku sáa njú gbese.

³⁶ Ilaaði í jé irii mii fei, hai bi téei fei ndee wa naa. Nø mii fei í wéei na irié. Amboe ku jé tée hai nsei hee do ajo fei. Ami.

12

Kuwéé titó iyi í wéé na irii Ilaað

¹ Na njú iné inem ña, n̄ wa n̄ tóo ñei na saabui araare iyi Ilaað í ce njé, i na Ilaað ara njé. I jà kuwéé njé ku jéaá beí kuwee gó iyi í má n̄ í síaa si. Do yaase béebeí í síá i ya tóo Ilaað ña. ² I maà ya ce kucei inéi andunya ña, amma i jò Ilaað ku mu njé lasabu titó iyi á kpaasiò kuwéé njé, ku ba i mà iyi í jé idéobii Ilaað ña. Idéobieu wee, iyi í jé jiida, iyi í dñ do iyi í kñ mam mam.

³ Na didé iyi Ilaað í muum, n̄ wa n̄ sñ iné fei, i maà jile ara njé tengi bii i kù to ña, amma iné fei ku jile arae si zaka beí Ilaað í muaa naané. ⁴ Si ara aká ikñ iká ikái í wa si n̄ aña fei do icé njai. ⁵ Béebé mói, baa bii awa à kpó à jé ara aká si Kirisi n̄ à dñ si njéi beí ikñ iká ikái arau. ⁶ Béebé mói à né amua iká ikái iyi Ilaað í ce nwa si didé. Iné iyi í né amuai ide iyi wa naa hai bi Ilaað ku sñ iné ña, ku ceò icé si bei naané ku dasie í to. ⁷ Iné iyi í né amuai ku cea iné ña icé si igbéeu, ku coo. Iné iyi í né amuai iné ña ku kó si idei Ilaað ku kó ña si. ⁸ Iné mó iyi í né amuai iné ña ku mua gbugbá ku coo. Iné mó iyi í ya yókó ku ce amua ku coo do inó aká. Iné ngbo ku ce icé do himma. Iné iyi í né amuai ilu are ña ku sobi ku coo do inó didé.

9 I maà jò kubi nñε ku jε do muafiti. I saa laalø nø i leekí si jiida ku ce dim dim ña. **10** I bi nñε ña, i ce kookaai i ya màò bεerei nñε ña. **11** I maà jò himma nñε ku kaye, amma i ya maa cea Añ Lafεe ice ña, nø i jò Hundee ku maa ce ice si ña. **12** I weeò inø didø ña na kpaa ku cøu. I temua si wahala ña. I maà ya gbeεji do kutø ña. **13** I ya sobi inε ña iyi à jø ti Ilaañ si bukaatai mii iyi à bi. Nø i ya yaaε inε njoo ña. **14** I ya weea inε ña iyi à waa kpã ñε iju. I wee nñø ña, i maà ceekpe ña. **15** Inε ña iyi à wa si inø didø i ba ña inø didø ku kpø, inε ña mø iyi à waa kpata i ba ña ku kpata ña. **16** I ya ne anu akã ña, i maà jò lasabui ara ku so ku wa si ñε, amma i ya kaye ara nñε ña. I maà ya jile ara nñε ilu bisi ña.

17 I maà ya sää inε gølaalø ña. I ya maa dε i ce iyi íjε jiida si gãmei inε fei ña. **18** Bii íjε á ce i ce kookaai baa yooma fei i jò inε fei i ya dø ña. **19** Inε kpaasim ña i maà ya dε i sää nñε gbesei laalø ña, amma i ya jò Ilaañ ku sã nñε gbesei idøøkø, domi à køø à ni, Añ Lafεe í ni,
Amui an sã gbesei idøøkø.

20 Nø à køø má à ni,
Bii ari wa kpa mbεεε, náa ijε ku jε.
Bii agbε wa kpaa, muaa inyi ku mø,
Domi bii i waa ceaa bεεbe, í yε bei ina nyεnyεi i waa
koaa si iri.
21 Maà jò laalø ku kãmiaε, amma jò i kãmiaε do jiida
ku ceε.

13

Kajirima ilaalu ile nwa ña

1 Inε fei ku jirima ilaalu ileε, domi ilaalu kãma kù wεε iyi kù jε do kumàsii Ilaañ. Ilalu ña iyi à wεε fei

Ilaaði í jile ña. ² Na nñu, bii inε í donda idei ilaalu, ide iyi Ilaað í jilei í kəsi. Nø inε ña iyi à waa kə ide dimi bεεbe, à waa dεdeà ara nñña taalei. ³ Ntø ntø, woo ce jiida ña a kù ne zigiida do inε ña iyi à waa mu ilεu, í gbe woo ce laalø ña. Bii i kù bi njo ku muε si gãmei ilaalu ñau, ce jiidaε, aa ne sie inø didð. ⁴ Ilaalu ña à waa ce icei Ilaaði na aranfãani nñε. Amma bii ì waa ce laaløe ña, i ce njo nñña, domi a kù waa mu taakuba si ngbe. Añja mø woo ce icei Ilaað ñai ku ba a sã gbesei idøøkði Ilaað nø a kpã inε ña iyi à waa ce laalø iju. ⁵ Na nñu, ì ne i sñ nñña iri ile ñai, nø kù jε si na iyi í jò ì waa ce njoi ijuukpã nñu akã ña, amma ku ba idø nñε ku maà ye taale nñεi.

⁶ Nñui í nø í jò ì waa sã fiai lempoo má ña, domi inε ña iyi à waa mu ilεu aña mø woo ce icei Ilaað ñai nø à na ara nñai mam mam. ⁷ I sãa inε fei iyi ì ne i sã ña. Inε ña iyi ì ne i sãa lempoo i sã nñña ña. Inε iyi ì ne i sãa fiai duani i sãa lafëe. Inε iyi ì ne i jirimia fei i jirimia lafëe ña. Inε iyi ì ne i mà bεerεe, i màa ña.

Ka bi njε

⁸ I maà ya mu gbesei inε go. Gbesei mii akãi í ne ku wa si anini nwa, nñui í jε kubi, domi inε iyi í bi inε ña wa kð wooda feii. ⁹ Ntø ntø, wooda ñau ihë iyi í ni, i maà ce sakara, nø i maà kpa inε, nø i maà ce ile, nø i maà ce binε, do wooda ikã ikã iyi í gbe fei aa yøkø a tøtø ña si wooda akã. Wooda akã wee, bi inε mmu bei ì bi aræ. ¹⁰ Bii kubi í wa si gãme nñε i kaa yøkø i cea nñε laalø ña. Na nñu, bii ì bi njε ì waa jirimia wooda ñau fei ñai.

Ka tã səølu ka maa degbeò kunyii Kirisi wa

11 Í s̄ia i ce b̄eebe ḥa, domi i m̄a ḥa si waati bii à wa nsei. Í to i j̄i hai si iri njoo ḥa, domi waati iyi Lafēe á faaba wa mam mam í maai wa nsei í re waati iyi à sinti dasi naane. **12** Idū í dū wa koo, n̄o ameejumá í maai wa. Na nn̄u, ka j̄ò icei ilu kuku ku ce, n̄o ka so j̄inei igū iyi á j̄ò ka jabu si inya kumá. **13** I j̄ò ka ne dee dee awa iyi à je inei inya kumá ḥa. Ka maà j̄ò ij̄e ku bi nwa do at̄e ku m̄o nwa ku la ku caa, ka maà ne adei abo do daa b̄eeteké ku ce, n̄o ka j̄ò ija do igu. **14** Amma i so daa tit̄i Jesu Kirisi Lafēe nwa, n̄o i maà j̄ò daai inje taka nn̄e ku maa neò ḥe i maa ceò bin̄e má ḥa.

14

Maà ye taalei kpaasi woo dasi Jesu naane

1 I gba inε iyi naane ku dasie kù ne gbugbā, n̄o i maà ya ye taalei ide iyi wa lasabu. **2** Inε ih̄e wa tamaa si iyi nn̄u á ȳok̄o ku je ij̄e fei. Inε ih̄e m̄o iyi kù ne gbugbā si naane ku dasieu, ci ya ḥo in̄a. **3** Inε iyi wa je mii iyi í ba fei ku maà donda inε iyi ci ya je mii fei, n̄o inε m̄o iyi ci ya je mii iyi í ba fei, ku maà ye taalei inε nj̄e iyi wa je mii fei, domi Ilaañi í gba lafēe. **4** Beirei awo i ye i bei i waa kiitiò amaacei inε mmu go. Bii wa leek̄i si icee walak̄o bii í n̄o í f̄usi awo m̄oi idei iriii lafēe. Amma á maa leek̄i domi Añ Lafēe í ne gbugbā ku muua gbugbā.

5 Inε ḡo ḥa à ya tamaa bei aj̄o ḡo ḥa à re nj̄e do b̄eerei, n̄o inε ḡo ḥa m̄o à ya maa tamaa m̄a iju iyi í má fei akāi. Si ide ḥau ih̄e í s̄ia inε fei ku mu iyi í je lasabui idae dim dim. **6** Inε iyi wa tamaa aj̄o ḡo ḥa à re nj̄e do b̄eere, wa cooi na Añ Lafēe. Inε iyi wa je ij̄e iyi í ba fei, na iriii Añ Lafēe wa j̄o, domi í ya saabu Ilaañi

titā na ijεu. Inε mō iyi kù waa jε mii fei, na irii Ilaañi kù waa jε, í nō wa saabue. ⁷ Kuwεei inε kāma nwā kù jε ti nnju akā, bεεbe mōi do ikuε. ⁸ Ntō ntō, bii à wεε, à wεεi na irii Lafεε, bii à nō à ku mōi, na irii Lafεεi à ku. Na nnju, bii à waa wεε walakɔ bii à ku, ti Lafεεi à jε, ⁹ domi Kirisi í ku nō í dede hai si bale má ku ba ku je Lafεεi inε ḥa iyi à ku do inε ḥa iyi à wεε. ¹⁰ To, bii bεεbei, na mii í ce awə ì waa ye taalei kpaasicie. Mā na mii í ce ì waa donda kpaasicie. Awa feii aa ka leekí ajo akā si wajui Ilaañi ku kiiti nwa. ¹¹ Ajø nnui kukɔi idei Ilaañu ihē á kɔ tengi bii í ni,

Añ Lafεε í ni,

Amui ñ je kuwεε, inε fei á na ku gule si wajum.

Nō inε fei ku saabum do geleeε.

¹² Bεεbe mōi awa fei aa ka fɔ tu wa si wajui Ilaañi.

Maà ce ngøgo iyi à dasi kpaasicie kurara

¹³ Na nnju, i maà ya kiiti njε ḥa. Amma ce laakai i maà ti i ce ngøgo iyi á jò kpaasicie ku rara ku dasi dulum. ¹⁴ Na saabui Lafεε Jesu ñ mā kam kam iyi sənda kāma kù je ïwò. Amma bii inε gø wa doo sənda gø ïwò, bi tεei í je ïwò. ¹⁵ Bii inɔi kpaasicie í fɔ na ijε gø iyi ì waa jε, wa nyisi iyi i kù waa nε si kpāai kubi má. Maà jò idei ijε ku jò inε gø iyi Kirisi í ku na irie ku ce nfe. ¹⁶ Iyi ì ye í sīlaε ku ce, maà ti i coo do yaase bεi á jò inε ḥa a fɔ laaløe. ¹⁷ Bommøi Ilaañi kù je idei kuje do kumo, bii kù je dee dee ku je do laakai ku sū do inø didɔ iyi Hundei Ilaañi wa mu nwa. ¹⁸ Inε iyi wa cea Kirisi icε si yaase bεεbe, Lafεεi Ilaañi á bi, nō baa amane ḥa aa saabue.

¹⁹ Na nnju, ka de mii iyi á naaò laakai ku sū wa do mii iyi á mu nwa gbugbā si naanε ku dasi nwa. ²⁰ I maà bεje icεi Ilaañi na idei ijε. Ntøi, sənda kāma kù

je ìwò, amma kù sìa iné gó ku je ijé iyi á jò kpaasié ku koose. ²¹ Iyi í sìa nñui í je i maà ñø inja, nø i maà mò vñé, nø i maà ce ngøgø bii í je á dasi kpaasié kurara. ²² Mii iyi ì waa lasabu si ideu ihë, muu si idøe, nø kú je si gãmei awø do Ilaañ nnju akã. Ilu inø didøi iné iyi idøe kù waa ye taalee si mii iyi wa ce. ²³ Amma iné iyi wa sika si ijé gó iyi wa je, Ilaañ á ye taalee domi kù waa coo do naane. Ntø ntø, mii iyi iné wa ce fei nø kù waa coo do naane, dulum nii.

15

Ce iyi à dña kpaasié si, maà de ti awø takæ

¹ Nsei, awa iyi à ne gbugbã si naane ku dasi, i jò ka temuaò gbugbã ku kuai hai ne gbugbã ña, nø ka maà ya ka ce mii iyi á dña awa taka nwa si. ² Awa fei ka ya ce mii iyi á dña kpaasi nwa ña si na aranfãani nnja, ku ba naane ku dasi nnja ku bø waju. ³ Kirisi takæ ci ya ce mii iyi á dña nnju takæ si, amma si bei à kòò à ni, í sõ Ilaañ í ni, iné ña iyi à bué, arabu nnja í baa sim. ⁴ Mii iyi à kò tako fei wo, à kòòi ku ba ku kò wa nø ka ne kpãa ku cò hai si kukòi idei Ilaañ, iyi wa mu nwa gbugbã do temua. ⁵ Ilaañ, nnju iyi wa mu nwa temua do gbugbã, kú jò iné duussø i ne anu akã ña si bei ì yøò si Jesu Kirisi ña, ⁶ ku ba iné fei i ya maa saabu Ilaañ ajø do anu akã ña, nnju iyi í je baai Lafèè nwa Jesu Kirisi.

Laabaau jiidau í je ti dimi fei

⁷ Na nnju, i ya gba njé ña si bei Kirisi mò í gba ñe ku ba i nyisiò amboei Ilaañ ña. ⁸ Ñ wa n sõ ñei iyi Kirisi nñui í baa í je woo ce icéi Zuifu ñau ku ba ide iyi à wãò balá nnja ñau ku kõ, nø ku nyisiò iyi Ilaañi í je ilu ntø. ⁹ Jesu í naai má ku ba dimi mmu ña mò

aq saabu Ilaañ na araaree si bëi kukoi idei Ilaañ wa fo
í ni,

Na ñøi í jò ñ wa n saabue si inøi dimi mmu ña.

Nø n kõ iri n nyisiò amboei irie.

10 Nø í ni má,

Inje dimi mmu ña i wæeò inø didø do inëi Ilaañ ña ajø.

11 Nø í ni má,

I saabu Añ Lafëe, inje dimi mmu ñau fei,

Inje fei i kõ iri i cüu.

12 Nø walii Ezai mø í ni,

Tøkui Izai gó á na ku dede

Ku je ilaalui dimi fei,

Nø kpää ku cøi dimi ñau á wa sië.

13 Nseï, Ilaañ, nñu iyi wa mu nwa kpää ku cø, ku mu

nñe inø didø do laakai ku sñ fei na naanë iyi í dasi

ñø ku ba kpää ku cø nñe ku la si gbugbñ iyi Hundei
Ilaañ í mu nñe.

Pølu í ne kpääi ku kø tia do wøøkø

14 Inje inem ña, amu takam ñ mà kam kam iyi í je
inë jiida ña nø í mà mii iyi í ne ku ce ña, aa nø í yøkø
i mua nñe bisi ña. **15** Do nñu fei, do wøøkø nla nlai
n kø nñe ide gó ña wa si idei tiau ihë, n ye ñeò gigii
mii ña iyi í mà tñ ña. Ñ kø nñe wa bëebeí na didø iyi
Ilaañ í ceem **16** ñ wa n jeò woo ce icëi Jesu Kirisi bi
hai je Zuifu ña. Ñ wa n waazo laabaau jiidai Ilaañ
bëi woo wee ku ba hai je Zuifu ña a ye bëi kuwee
iyi á dñä Ilaañ si, si na iyi í jò Hundeë í cica ña í jò à
má. **17** Na nñu, na saabui Jesu Kirisi, ñ ne inø didø
si icëm iyi ñ wa n cea Ilaañ. **18** N kaa n yøkø n fo ide
gó bii kù je idei icë iyi Kirisi í ce si ide ku fom do si
kookoosum ña ku ba hai je Zuifu ña a jirima Ilaañ
19 na saabui maamaake dimi ikä ikä ña iyi gbugbñi

Hundei Ilaañ í ce. Beεbe mɔi ñ waazo laabaau jiidai Kirisi bii fei sãa sãa hai Zeruzalemu hee ku bɔ ikpa il ei Iliri. ²⁰ Nø ñ dasi idø n waazo laabaau jiidau si ile ña bii a kù gbo idei Kirisi titã, ku ba n maà n ma si icui ilei iné gó. ²¹ Ñ ce beεbei ku ba n ce beí kukɔi idei Ilaañ í fɔ, tengi bii í ni,
Iné ña iyí a kù fɔ idee bi tu ña ajø kãma, aa yøø.
Iné ña mo iyí a kù gbo baauë wo, aa gbo yaasee.

Pəlu wa fɔ idei Romu ku bɔ

²² Tuuba nkpo nkpo iseeñe ñau beí í ya maa ganjim n naa bi tu ñe. ²³ Amma nsei, ñ kpa irii iceñ si ile ñau be, nø si na iyí í jø ñ wa n bi n naa bi tu ñe hai adɔ nkpo nkpo, ²⁴ ñ wa n tamaa bii ñ wa n bɔ ikpa il ei Èsipanyi, an yaa wa bi tu ñe. Ñ bi n ye ñe n ce ajø minji bi tu ñe be ka kpɛ inø didɔ, nø i sobim ña ku ba n bɔ Èsipanyiu. ²⁵ Amma nsei titã Zeruzalemui ñ wa n bɔ n koo n sobi woo dasi Jesu naane ña, ²⁶ domi woo dasi Jesu naane ña iyí à wa il ei Masedɔni do il ei Geresi à tøtøò fia do inø akã na ilu are ña iyí à wa si inøi woo dasi Jesu naane ña Zeruzalemu be. ²⁷ Do kubii à tøtøò fiau, amma ntø ntø gbesei à waa mu si na iyí í jø amanii Ilaañi iyí Zuifu ñau à ne à kpɔø do dimi mmu ña. Beεbe mɔi á sìa dimi mmu ñau mɔ a sobi ña do amanii andunya nñø. ²⁸ Waati iyí an to Zeruzalemu n na ña fia iyí à tøtøou n kpaò irii iceñ be, an bɔ Èsipanyi nø n yaa wa n naa n ye ñe. ²⁹ Ñ mà iyí kutom wa bi tu ñe be á jø Kirisi ku wee nñø si mii nkpo nkpo.

³⁰ Iné inem ña, ñ wa n tøø ñei do irii Lafɛe nwø Jesu Kirisi do kubi iyí Hundei Ilaañ wa mu nwø, í bam ku jabu si kutøø nñø ña. ³¹ I tøø Ilaañ ku nyam hai si

awɔi hai dasi Jesu naanε ɳa iyi à wa ilei Zudee, nɔ i ce kutoo má ɳa ku ba woo dasi Jesu naanε ɳau a gba amua iyi ñ wa n bøò Zeruzalemu do awɔ minji. ³² Bεεbε mɔi an to wa bi tu ɳε do inɔ didɔ bii Ilaað í bi, nɔ n sìmi keeke bi tu ɳε. ³³ Ilaað, nŋu iyi wa mu nwa laakai ku sū, ku wεε do inɛ fei. Ami.

16

Pəlu wa ce inε ɳafɔɔ

¹ Ñ wa n sɔ ɳε iyi Feebe weci nwa si kpāai naanε ku dasi í je ilu naanε. Woo ce icei inei igbeí Jesu ɳai wa je si ilui Sankere. ² I gba abou na iri Lafεε si beí í jø woo dasi Jesu naanε ɳa a ce. Nɔ i maa sobie ɳa do bukaatai mii iyi í bi si aninii inɛ fei, domi nŋu takæs í sobi inε nkpo, do amu takam.

³ I ce Pirisila do mɔkɔe Akilasi fɔɔ, kpaasi woo ce icem ɳa si icei Jesu Kirisi, ⁴ aŋa iyi a kù saalu ba a kuwεε nŋa ku ba a faaba ti amu. Kù je amu akāi ñ wa n saabu ɳa, hee do igbeí inei Jesu ɳa iyi à je dimi mmu ɳau fei à wa a saabu ɳa. ⁵ Nɔ i ce inei igbeí Jesu ɳa iyi à ya tɔtɔ kpasɛ ɳŋau fɔɔ. Nɔ i ceem Epaneti kpaasi jiidam nɔu fɔɔ, nŋu iyi í tako í dasi Kirisi naanε si ilei Azii. ⁶ Nɔ i ce Maari fɔɔ, nŋu iyi í ce ice ntɔ ntɔ na iri nŋe. ⁷ Nɔ i ce Andoniku do Zunia dimim ɳau fɔɔ, awað ɳai à ce piisɔɔ ajɔ. À ne bεεrε nla nla si inɔi woo bε ɳau. À tako à dasi Kirisi naanε mɔm amu mbe ñ dasi.

⁸ Nɔ i ce Ampilatu fɔɔ, nŋu iyi í je kpaasi jiidam si kpāai Lafεε. ⁹ I ce Uribεε fɔɔ, kpaasi woo ce ice nwa si icei Kirisi, do Sitaki kpaasi jiidam. ¹⁰ I ce Apelesi fɔɔ, nŋu iyi í nyisi naanε ku dasie ntɔ ntɔ si laakai ku cɔ. I ce inei kpasɛi Arisitobu ɳa fɔɔ. ¹¹ I

ce Herodiõ dimim nõu fõo. I ce inëi kpasëi Naasisi ña fõo, aña iyi à dasi Lafëe naane. ¹² I ce Tiifeni do Tiifozi fõo, inaaboo ña iyi à waa cea Lafëe icëu. Nõ i ceem Peesidi inaaboo baakõom nõu mõ fõo, nju mõ í cea Lafëe icë ntõ ntõ. ¹³ I ce Rufusi fõo, nju iyi wa cea Lafëe icë jiida, do iyee iyi wa je beï iyei amu mõ si kpäai naane ku dasi. ¹⁴ I ce Asenkiti fõo, do Filegoni, do Herimesi, do Patobasi, do Herimasi, do kpaasi ña iyi añaò ña à wëe. ¹⁵ I ce Filolëgu fõo, do Zuli, do Neree, nju do wecëe, do Olempasi, do woo dasi Jesu naane ña iyi añaò ña à wëe fei. ¹⁶ I ya ce një fõo do kubi jiida ña. Igbeï inëi Kirisi ña fei à waa ce ñe fõo.

Ide kufõi ankãanyi

¹⁷ N' wa n sõ ñei, inë inëm ña, i ya ce laakaii inë ña iyi à ya naaò një ku feefé wa si anini nñë, nõ a jò inë go ña a koose si naane ku dasi nñja a cuku. Añai à ya maa nya cœi cio iyi ì gbo ña. I jò i jìò inë dimi bëebë ña ¹⁸ domi inë dimi bëebë ña a kù waa cea Kirisi Lafëe nwa icë, í gbe inoi aña taká nñja. Do ide didõ do idei inë ku lele nñja ñauí à ya wa inyii itli inë ña iyi a ci ya ce laakai. ¹⁹ Iyi í je ti inë mõ, inë fei í mà beï ì waa jirima Lafëe ña. Na nju, ñ wëeò inë didõ na iri nñë. Amma ñ bi í ne bisi ñai ku ba i mà beï aa ya ce jiida ña, nõ i je inë ña iyi laalõ ku ce í je ìwò nñja. ²⁰ Kaa kpe má, Ilaañ nju iyi wa mu nwa laakai ku sú, á jò i téesé Seetam ña.

Didõi Lafëe nwa Jesu ku wëe do inë.

²¹ Timatee kpaasi woo ce icëm wa ce ñe fõo, do Lusiusi, do Zasõ do Sosipatee dimim ña.

²² Nõ amu Tëtiusi, amu iyi Pølu í sõm ide ñau ihë nõ ñ kõo, ñ wa n ce ñe fõo do irii Lafëe.

²³ Gayusi, ilu idem wa ce ηε fōo, nŋu iyi bi tεei inεi igbeι Jesu ηa fei à ya tōtōo. Erasitu, woo singa fiai iluu do inε nwa Kaatusi à waa ce ηε fōo.[

²⁴ Didɔi Lafēe nwa Jesu Kirisi ku wεε do iηε fei. Ami.]

Saabui ankāanyi

²⁵ Ka saabu Ilaañ, nŋu iyi á yøkø ku mu nŋe gbugbā na saabui laabaañ jiida do idei Jesu Kirisi iyi ñ wa n ce waazoeu. Ideui wa nyisi wa asii iyi wa singa wo hai ku kpe. ²⁶ Amma nseí í fita gbugbāa. Ide ηa iyi walii ηau à kø si tia nŋa ηa í jò dimi fei í mà asiuu. Nɔ Ilaañi í jilɔɔ si bεεbe ku ba dimi fei ku jirimæs si naqænε ku dasi.

²⁷ Na nŋu, Ilaañ, nŋu akā iyi í je ilu bisi do ntø, amboe ku je tεε hee do aŋɔ fei do saabui Jesu Kirisi. Ami.

Akabuu Titɔ̄i Idei Ilaaɔ Monkole New Testament

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titɔ̄i Idei Ilaaɔ

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

xxxix

596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282